

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-94>

УДК 338.124.4(477):338.2:336.1:336.71

АДАПТАЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ НА ЧЕТВЕРТОМУ РОЦІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

ADAPTIVE CAPACITY OF THE UKRAINIAN ECONOMY IN THE FOURTH YEAR OF THE RUSSIA–UKRAINE WAR

Лапішко Марія Львівнакандидат економічних наук, професор,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6690-3080>**Лапішко Зоряна Ярославівна**кандидат економічних наук, доцент,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8716-9666>**Lapishko Maria**

Lviv Polytechnic National University

Lapishko Zoriana

Ivan Franko National University of Lviv

У статті досліджено адаптаційну спроможність економіки України у четвертий рік російсько-української війни. Проаналізовано особливості збереження макроекономічної стабільності в умовах масштабних руйнувань, демографічних втрат та зростаючого дефіциту бюджету. Висвітлено роль Національного банку України у реалізації монетарної політики, динаміку банківського сектору та тенденції кредитування. Окрему увагу приділено бюджетній політиці держави, що орієнтована насамперед на фінансування оборони, та значній залежності від міжнародної фінансової підтримки. Розглянуто інвестиційну активність, механізми страхування воєнних ризиків і галузі, які демонструють найбільшу стійкість – аграрний сектор, IT та відновлювана енергетика. Визначено ключові ризики, що загрожують економіці, та окреслено перспективи відновлення й інтеграції України у світове господарство.

Ключові слова: економіка України, державний бюджет, банківський сектор, інвестиційна політика, фінансова допомога, страхування воєнних ризиків, стійкість бізнесу, відновлення економіки.

This article examines the adaptive capacity of Ukraine's economy in the fourth year of Russia's full-scale war. The study highlights the unprecedented challenges arising from massive destruction of infrastructure, human losses, labor migration, and critical budgetary pressures, which collectively threaten macroeconomic stability. The research aims to provide a comprehensive assessment of macroeconomic stability, fiscal policy, financial sector performance, and sectoral resilience, while identifying the key drivers and risks influencing Ukraine's economic sustainability. The findings show that macroeconomic stability has been preserved primarily due to strict monetary policy by the NBU, including interest rate adjustments, foreign exchange interventions, and inflation control measures. Financial institutions have managed to maintain lending activity and deposit growth, supported by subsidized credit programs and strong public trust in the banking system. Fiscal policy has prioritized defense spending, resulting in record-high budget deficits and a debt-to-GDP ratio exceeding 90%, with civilian expenditures heavily reliant on international aid. Investment policy faces severe wartime risks, yet Ukraine continues to attract external financing through international guarantees, war risk insurance mechanisms, and cooperation with global financial organizations. The agricultural sector, IT industry, and renewable energy remain the most resilient and strategically important sectors, while defense industry development and infrastructure reconstruction represent prospective growth areas. Key factors of resilience include the NBU's prudent monetary strategy, adaptive fiscal policy, banking sector stability, and extensive external support. However, major risks persist: dependence on foreign financing, critical public debt levels, destruction of productive and energy infrastructure, demographic decline due to migration and casualties, and geopolitical uncertainty affecting external support and trade conditions. The article concludes that ensuring long-term economic sustainability requires diversification of financing sources, development of domestic savings

markets (pension funds, insurance companies), digitalization of public services, and comprehensive reform of state financial management. Finally, effective reintegration of displaced persons and return of labor migrants are crucial for preserving human capital and supporting future recovery. Thus, Ukraine's economic prospects depend on a combination of internal reforms, sound economic policy, and continued international solidarity.

Key words: Ukrainian economy, state budget, banking sector, investment policy, financial assistance, war risk insurance, business resilience, economic recovery.

Постановка проблеми. Українська економіка вже четвертий рік перебуває у стані турбулентності внаслідок масштабних атак Росії, що призвели до руйнування інфраструктури, виробничих потужностей та значних людських втрат. Війна створила безпрецедентні виклики: міграцію працездатного населення, брак ресурсів і зростаючі бюджетні потреби, водночас потребуючи забезпечення обороноздатності та соціальної сфери. Попри це, економіка демонструє високу адаптивність завдяки заходам уряду, Національного банку та міжнародній підтримці. Дослідження цих процесів є важливим для оцінки ефективності економічної політики, визначення ключових факторів стійкості та прогнозування перспектив відновлення і інтеграції України у світову економіку.

За даними українського уряду та міжнародних партнерів збитки завдані війною щороку зростають і на початок цього року вже перевищили 500 млрд дол. США, з них, прямі збитки сягнули майже 176 млрд дол. США, а загальні потреби у відновленні протягом 10 років оцінюються у майже 524 млрд дол. США [1]. Тільки за перший квартал 2025 року збитки, завдані докільню обстрілами оцінюються приблизно в 367 млрд грн, що еквівалентно близько \$9 млрд США, агропромислового сектору на суму 10,3 млрд дол. США, у сфері освіти на суму 7,3 млрд дол. США у сфері охорони здоров'я – 4,3 млрд дол. США, в житлово-комунальному господарстві – 3,5 млрд дол. США [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика стійкості та адаптивності економіки України в умовах війни знаходиться у центрі уваги як вітчизняних, так і міжнародних дослідників. У роботах українських науковців та експертних центрів (НІСД, Центр економічної стратегії) наголошується на безпрецедентних масштабах економічних втрат і водночас на здатності державних інституцій підтримувати макроекономічну стабільність завдяки міжнародній допомозі та реформам у фінансовій сфері [3; 4]. У звітах НБУ окрему увагу приділено ролі монетарної політики та інструментів валютного регулювання в умовах воєнних ризиків [5].

Міжнародні та вітчизняні дослідники також акцентують на факторах економічної стійкості. Зокрема, Audretsch та ін. [6] показують значні втрати підприємницького потенціалу України внаслідок війни, тоді як Dligach та колеги [7] аналізували чинники виживання та адаптивності малих і середніх підприємств – інноваційність, цифровізація, гнучкість бізнес-моделей і прийшли до цікавого висновку, що стійкість компаній під час повномасштабного вторгнення не залежала від регіону їх розташування. Гриценко [8] у своїй праці підкреслює поєднання високої вразливості до зовнішніх ризиків із водночас значною соціально-економічною стійкістю, що виявляється у здатності підтримувати функціонування фінансової системи. Таким чином, попередні дослідження створюють теоретико-емпіричне підґрунтя для подальшого аналізу адаптаційної спроможності економіки України у 2025 р.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Враховуючи окреслені у попередніх дослідженнях тенденції, подальший аналіз буде зосереджений на особливостях макроекономічної стабільності, бюджетної політики, функціонуванні фінансової системи та галузевій стійкості економіки України. **Мета дослідження** полягає у комплексному аналізі адаптаційної спроможності економіки України в умовах тривалих воєнних викликів, визначенні ключових чинників, що забезпечують її стійкість, та окресленні перспектив подальшого розвитку з урахуванням внутрішніх і зовнішніх ризиків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Адаптаційна спроможність національної економіки формується у вкрай несприятливих умовах, які визначаються не лише масштабними руйнуваннями інфраструктури, а й значними людськими та фінансовими втратами. Зберегти фінансову та економічну стабільність в таких умовах державним інституціям надзвичайно складно. До матеріальних втрат додаються і людські втрати воїнів на передовій, цивільного населення під час масованих атак, відтік людей працездатного віку через міграцію в інші країни. Сьогодні в Україні не вистарчає робочої сили, особливо кваліфікованих працівників,

а для наповнення бюджету країни повинні активно працювати як державні суб'єкти господарювання так і бізнес-структури. Щоб не допустити зупинки діяльності важливого для економіки діючого бізнесу, Верховна рада дозволила економічне бронювання чоловіків призовного віку.

Макроекономічна стабільність та роль державних інституцій.

Зберігати макроекономічну стабільність Україні вдається завдяки потужній міжнародній фінансовій підтримці, успішній реалізації економічної політики, зокрема: жорсткій монетарній політиці Національного банку України (НБУ), адаптивній бюджетній політиці, яка першочергово забезпечує оборонні витрати, гнучкості податкового адміністрування та заходам з державної підтримки бізнесу. При цьому Україна не припиняє реформувати свої економічні сектори, рухаючись в напрямку євроінтеграції під пильним оком європейських експертів.

Незважаючи на руйнівні наслідки повномасштабної війни та великий бюджетний дефіцит, фінансова система демонструє здатність витримувати кризові виклики за умови продовження міжнародної підтримки [9].

Найбільшу відповідальність за цінову та фінансову стабільність несе НБУ. Завдяки виваженим монетарним заходам, використанню інструментів процентної, валютно-курсової політики, центральному банку вдається стримувати інфляційні спалахи, прогнозувати наближення кризових явищ і враховувати їх в грошово-кредитній політиці. Станом на 01.07.2025 р. облікова (ключова) ставка НБУ складала 15,5 %, а інфляція 14,3%. Облікова ставка регулярно переглядається комітетом з фінансової стабільності з врахуванням змін в балансі ризиків та спрямовується на підтримку стійкості валютного ринку, збереження контролю над інфляцією та забезпечення цінової стабільності, при цьому застосовується режим керованої гнучкості, що передбачає зміни обмінного курсу як у бік посилення,

так і послаблення залежно від змін ринкової кон'юнктури [5].

Якщо виникає дефіцит іноземної валюти у приватному секторі, НБУ через валютні інтервенції спрямовує в економіку надлишок валюти з державного сектора, що посилює стійкість української економіки і валютного ринку, зменшує зовнішньоторговельний дисбаланс, дозволяє контролювати курсові очікування та зберігати довіру населення до гривні.

Для валютних інтервенцій НБУ часто використовує міжнародні резерви країни, обсяг яких станом на 01.07.2025 р. склав 45,1 млрд дол. США. Джерелами надходження цих коштів є фінансова допомога міжнародних партнерів. Міжнародні валютні резерви НБУ використовує також для повернення боргів країни. У першому півріччі витрати, пов'язані з обслуговуванням державного боргу склали 524 млн дол. США, та виплати на користь МВФ – 426 млн дол. США [5].

У липневому Інфляційному звіті НБУ опублікував досить оптимістичний макроекономічний прогноз з огляду на сучасний стан економіки країни, підтримку міжнародних партнерів та поступове затихання військових дій.

На жаль не завжди прогнози НБУ збуваються через серйозні виклики війни, непередбачуваність зовнішньої політики партнерів України, недотримання стратегічних пріоритетів у країні. Цей прогноз може бути переглянутий також через зниження обсягів врожайності, значні втрати від обстрілів, погіршення загальної безпекової ситуації в країні, скасування пільгового режиму торгівлі з ЄС, збільшення витрат на обороноздатність та зменшення міжнародної підтримки.

Водночас, попри фінансову нестабільність в умовах військових дій, Національний банк України виваженою монетарною політикою спромігся забезпечити захист гривневих заощаджень від інфляційного знецінення та забезпечив можливість банкам відновити довіру населення до їх послуг.

Таблиця 1

Макроекономічний прогноз НБУ [5]

№	Показники/роки	2025	2026	2027
1.	Інфляція на кінець періоду (%)	9,7	6,6	5,0
2.	Реальний ВВП (млрд грн)	2,1	2,3	2,8
3.	Номінальний ВВП (млрд грн)	8915	9935	10870
4.	Міжнародні резерви (млрд. дол. США)	53,7	44,7	45,2
5.	Облікова ставка НБУ (%)	15,1	13,4	11,7

Таблиця 2

**Динаміка депозитів домогосподарств та кредитування в Україні
протягом 2022–2025 років
(індекс, грудень 2021 р. = 100)**

№	Індекс, грудень 2021 = 100 / роки	січень 2022	січень 2023	січень 2024	січень 2025	липень 2025
1	Валютні депозити на вимогу	102	147,4	157,7	188,8	208,2
2	Гривневі депозити на вимогу	91,8	145,1	158,4	186,8	200,5
3	Валютні строкові депозити	100,2	129,5	131,6	139,9	138,3
4	Гривневі строкові депозити	100,1	94,4	140,1	153,3	169,1
5	Гривневі споживчі кредити	103,1	103,3	97,5	118,6	138,4
6	Гривневі корпоративні кредити	100,3	89	101,7	113,2	130,2
7	Валютні корпоративні кредити	105,7	92,8	86,9	89,8	93,3

Джерело: сформовано за даними [4]

Дані, наведені в таблиці 2, свідчать про суттєве зростання депозитів на вимогу у гривні та валюті, що відображає високий рівень ліквідності банківської системи, але й дещо обмежену готовність населення до довгострокових зобов'язань. Після спаду у 2023 році відновлюється динаміка строкових гривневих депозитів, тоді як валютні строкові депозити зростають повільніше, перш за все через відсутність привабливих пропозицій на ринку.

У кредитному сегменті простежується активізація гривневого корпоративного та споживчого кредитування після падіння попиту на початку 2024 року, тоді як обсяги валютних корпоративних кредитів залишаються на низхідній траєкторії.

Державні програми субсидованого кредитування допомогли підтримати продовження корпоративного кредитування після повномасштабного вторгнення, хоча несубсидоване кредитування зараз розширюється швидшими темпами. За три квартали 2024 року загальний обсяг корпоративних кредитів становив 848,3 млрд грн. Процентна ставка за новими корпоративними кредитами в гривні у листопаді 2023 року була 20,7%, і знизилася до 15,2% у червні 2024 року [10].

Особливу потребу в кредитних ресурсах продемонстрували такі галузі, як сільське господарство, оптова торгівля, машинобудування, фінансові послуги, харчова промисловість [11].

Для подальшої фінансової підтримки населення та дрібного бізнесу НБУ планує створити новий тип фінансової установи – банк фінансової інклюзії (БФІ). Такий банк надаватиме банківські та фінансові послуги переважно фізичним особам та малому бізнесу.

Серед оновлених банківських продуктів для соціального захисту населення є участь банків у реалізації запропонованої урядом розширеної програми «Оселя», в якій передбачено для внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та мешканців прифронтових територій компенсація державою 70% витрат першого внеску на іпотечне придбання житла, до 70% компенсації щомісячних платежів протягом першого року кредитування, до 40 тис. грн на відшкодування супутніх витрат – комісій, зборів і страхових платежів [12].

Бюджетна політика у воєнних умовах.

Україна в складних умовах війни не зупиняється на євроінтеграційному шляху та постійно здійснює реформування важливих секторів державотворення та економіки. Новий уряд виокремив 12 стратегічних напрямів у Програмі своїх першочергових завдань, серед яких: безпека і оборона, антикорупція, бізнес, освіта і наука, здоров'я і спорт, ветеранська політика, відбудова і зимова стабільність [13].

Кожна ініціатива уряду передбачає гармонійне управління бюджетними коштами. За I півріччя 2025р. видатки бюджету суттєво перевищують доходи, дефіцит бюджету на 01.07. склав більше 550 млрд грн. 80% доходів надійшли від митних, податкових платежів та прибуток НБУ за попередній рік (84,2 млрд грн), міжнародна допомога (гранти) склала 210,9 млрд грн. Левова частка видатків -55,5% була спрямована на оборону країни [9].

Якщо військові дії будуть продовжуватись, то зростатиме дефіцит бюджету й надалі.

Аналіз динаміки прогнозу (рис. 1) державного боргу та дефіциту бюджету у відсотках

до ВВП свідчить про те, що у 2024–2025 роках боргове навантаження на економіку України є надзвичайно високим – понад 90 % ВВП. Одночасно рівень дефіциту бюджету сягає 17–18 % ВВП, що є критично високим показником і значно перевищує прийнятні межі фінансової стійкості. Починаючи з 2026 року уряд прогнозує поступове скорочення дефіциту до однозначних значень (9,9 % у 2026 р., 5,2 % у 2027 р. і 3,8 % у 2028 р.), що має сприяти стабілізації боргової динаміки.

Водночас, навіть за умови зменшення дефіциту, рівень державного боргу залишається близьким до 100 % ВВП протягом усього прогнозного періоду, знижуючись лише до 93,8 % у 2027 році. Це означає, що без суттєвого економічного зростання та продовження масштабної зовнішньої підтримки боргове навантаження залишатиметься високим.

Всі цивільні видатки держбюджету України фінансує за рахунок іноземної фінансової допомоги міжнародних партнерів – у 2025 році потреба у такому зовнішньому фінансуванні складає \$38,4 млрд.

Через високі видатки протягом 2022–2025 рр. державний бюджет України отримав додаткове фінансування від зовнішніх донорів, зокрема від ЄС – 52,1 млрд дол. США, від США – 30,3 млрд дол. США, від МВФ – 13,4 млрд дол. США. Внутрішні дотації бюджету здійснив уряд через випуск і продаж ОВДП на суму 47,7 млрд дол. США, а НБУ перерахував прибуток – 12,5 млрд дол. США [4].

Для зменшення фінансової залежності від зовнішніх ресурсів уряд повинен стимулювати розвиток ринку внутрішніх довгострокових заощаджень через недержавні пенсійні фонди та страхові компанії. Очевидно, не обі-

йтися в найближчому часі без реформування усієї системи управління державними фінансами, особливо митної та податкової служб, посилення боротьби з тіньовою економікою. Уже заплановані зміни в митному та податковому законодавстві.

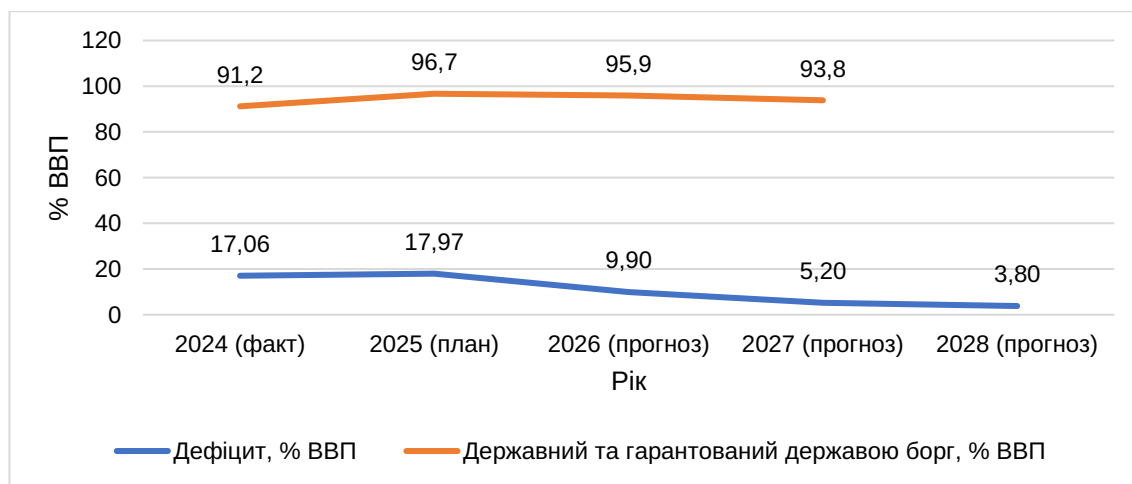
У Програмі уряду [13] передбачено цифровізацію державних послуг шляхом запровадження цифрових сервісів: е-Суд, е-Акциз, е-Нотаріат, ЦНАП 2.0. Це підвищить прозорість цих послуг для громадян та допоможе у боротьбі з корупцією в державних установах.

Інвестиційна політика.

Зростання економіки суттєво залежить від внутрішніх та зовнішніх інвестицій у виробництво. Проте сьогодні ми спостерігаємо руйнівний вплив довготривалої війни на економічний розвиток, ризики матеріальних та фінансових втрат залишаються до поки не зупинені військові дії агресора. Внутрішні загрози ведення бізнесу спричинені ракетними та дронними атаками на всій території країни.

До початку повномасштабного вторгнення в Україні відбулась передача окремих повноважень та бюджетів від центральних державних органів органам місцевого самоврядування завдяки проведеній децентралізації, що принесло позитивні результати розвитку неприфронтових регіонів України. На місцях територіальні громади допомагають релокованим підприємствам, які переїхали до них з районів бойових дій адаптуватись, організувати виробництво, забезпечити працівниками.

Станом на початок 2025 р. понад 11 тисяч підприємств змінили місце реєстрації, з них перемістилось у західні області з Києва –

Рис. 1. Бюджетні показники України фактичні та прогнозовані (2024 р. – 2028 р.)

Джерело: складено за даними [14; 15]

33,2%, з Дніпропетровської області – 9,6% та сплачують податки.

Найбільшу стійкість до воєнних викликів та адаптивність до змін асортименту в умовах воєнного стану продемонстрував вітчизняний аграрний сектор, забезпечивши продовольчу безпеку всередині країни, при цьому зберіг статус впливового гравця на світовому ринку продовольства. Попри цілеспрямовані атаки агресора на аграрну інфраструктуру та логістичні перешкоди, експорт сільськогосподарської продукції наблизився до довоєнних обсягів [2, с. 6].

До зовнішньоекономічних ризиків слід віднести обмежувальні заходи країн-сусідів щодо української продукції, зростання світових цін на енергоносії тощо;

За даними центру економічної стратегії [9] у 2022 р. падіння ВВП в Україні склало 28,8%, в 2023 р. економіка відновила на 5,5%, в 2024 р. зафіксовано зростання ВВП лише на 2,9%, що менше за очікування.

На жаль в умовах війни складно забезпечити гарантії безпеки для інвесторів, тому керівництво держави здійснює постійний моніторинг новітніх викликів і загроз економічній безпеці, робить все можливе, щоб зупинити військові дії, дати можливість економічним суб'єктам розвивати свій бізнес.

Попри високі ризики, Україна намагається створити умови для відновлення інвестиційної активності. Уряд розширює інструменти державних гарантій та співпрацює з міжнародними фінансовими організаціями (ЄБРР, ЄІБ, Світовим банком, МФК) для залучення коштів у критичні сектори. Зростає роль механізмів страхування воєнних ризиків та програм на кшталт Ukraine Facility (страхування суден з невійськовими вантажами (зерно та інше), що працює як державно-приватне партнерство) від ЄС, які мають забезпечити довгострокову впевненість інвесторів. У структурі інвестиційної діяльності ключовими залишаються аграрний сектор, IT-індустрія та відновлювана енергетика, тоді як перспективними напрямками стають військово-промисловий комплекс і відбудова інфраструктури.

Окрім цього Кабінет міністрів [16] готує запуск програми страхування військових ризиків, яка включатиме компенсацію пошкодженого майна й на прифронтових територіях. Фінансування забезпечуватиметься коштом Експортно-кредитного агентства (ЕКА). Для прифронтових територій – компенсація пошкоджень майна через ЕКА; для інших територій – компенсація частини стра-

хової премії з бюджету, щоб зробити страхування доступнішим.

У жовтні 2024 року Мінекономіки, НБУ та Мінфін представили проект Закону України «Про систему страхування воєнних ризиків» [17], що передбачає створення єдиної загальнодержавної системи для захисту майнових інтересів населення та бізнесу. Фінансування планується за рахунок обов'язкових страхових платежів і міжнародної допомоги, а реалізацію координуватиме спеціальна Державна агенція. Законопроект покликаний об'єднати наявні програми (Unity, MIGA, DFC, ЕКА) та залучити міжнародних перестраховиків, що має підвищити інвестиційну привабливість України.

З початком 2025 р. у світі відбуваються серйозні зміни глобального економічного середовища, спричинені непередбачуваними подіями та масштабними змінами в геополітиці. Україна не змінює свій курс інтеграції до світової економіки, укладаючи угоди про економічні партнерства, і розраховує на стратегічну довіру, безпекові гарантії. Карту ризиків економічної безпеки України може змінити ескалація глобальної турбулентності, корекція зовнішньополітичного курсу США, а також ймовірна зміна стратегій підтримки України з боку ЄС [3, с. 3].

Основним завданням збереження фінансової безпеки залишається підтримка макроекономічної стабільності та попри високий рівень бюджетного дефіциту, забезпечення соціальних та оборонних видатків, створення передбачуваного і стимулюючого податкового середовища для активізації економіки [3, с. 4].

Висновки. Адаптаційна спроможність української економіки в умовах затяжної війни формується під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх чинників. Серед ключових факторів стійкості варто відзначити виважену монетарну політику Національного банку, адаптивність бюджетної системи, здатність банківського сектору підтримувати кредитування та залучати депозити, а також масштабну міжнародну фінансову допомогу. Не менш цінними є ініціативи Уряду та підтримка міжнародних партнерів щодо розробки і впровадження механізмів страхування військових ризиків. Водночас вагому роль відіграє гнучкість бізнесу, інноваційність та активне використання цифрових технологій у підприємницькому середовищі.

Основними ризиками залишаються висока залежність бюджету від зовнішнього фінансування, критичний рівень державного боргу

який потрібно буде обслуговувати протягом майбутніх 10 та навіть більше років, руйнування виробничої та енергетичної інфраструктури, демографічні втрати та нестача робочої сили, а також невизначеність зовнішньополітичної ситуації. Загрози для інвестиційного клімату посилюють військові ризики, логістичні обмеження та нестабільність податкового законодавства.

Для забезпечення довгострокової стійкості українській економіці необхідні такі кроки: диверсифікація джерел фінансування та роз-

виток внутрішніх ринків заощаджень (пенсійні фонди, страхові компанії), подальша цифровізація державних послуг, посилення боротьби з тіньовою економікою, а також запровадження комплексної системи страхування воєнних ризиків для підвищення інвестиційної привабливості.

Таким чином, перспективи відновлення та розвитку економіки України значною мірою залежатимуть від поєднання внутрішніх реформ, ефективності державної політики та стабільності міжнародної підтримки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Уряд України та міжнародні партнери презентували звіт щодо збитків України, завданих рф за майже 3 роки повномасштабної війни. *Сайт Міністерства фінансів України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-ukrainy-ta-mizhnarodni-partnery-prezentuvaly-zvit-shchodo-zbytkiv-ukrainy-zavdanykh-rf-za-maizhe-3-roky-povnomasshtabnoi-viiny> (дата звернення: 08.08.2025).
2. Обстріли об'єктів Міноборони завдали екології збитків на 367 млрд грн. *Сайт Міністерства оборони України*. URL: <https://mod.gov.ua/news/obstrili-ob-yektiv-minoboroni-zavdali-ekologiyi-zbitkiv-na-367-mlrd-grn> (дата звернення: 08.08.2025).
3. Економічна безпека України в умовах високих воєнних ризиків та глобальної нестабільності : експертно-аналітична доповідь / Базиліук Я., Власенко Р., Власюк О. та ін. ; за заг. ред. Я. Жаліла. Київ : НІСД, 2025. 104 с.
4. Трекер економіки під час війни. *Центр економічної стратегії*. URL: <https://ces.org.ua/tracker-economy-during-the-war> (дата звернення: 12.09.2025).
5. Інфляційний звіт. Липень 2025 року. *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2025-Q3.pdf?v=14 (дата звернення: 12.09.2025).
6. Audretsch D., Momtaz P. P., Motuzenko H., Vismara S. The Economic Costs of the Russia-Ukraine War: A Synthetic Control Study of (Lost) Entrepreneurship. *arXiv preprint*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2303.02773>
7. Dligach A., Stavytskyi A. Resilience Factors of Ukrainian Micro, Small, and Medium-Sized Business. *Economies*. 2024. Vol. 12, No. 12. P. 319. DOI: <https://doi.org/10.3390/economies12120319>
8. Grytsenko A. A., Bilorus O. G., Burlay T. V., Podliesna V. G., Borzenko O. O. Ukraine's Economy: Resilience Under War and Challenges for Post-War Recovery. *Science and Innovation*. 2024. Vol. 20, No. 5. P. 16–34. DOI: <https://doi.org/10.15407/scine20.05.016>
9. Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 2025. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-finansovoyi-stiykosti-06-072025-> (дата звернення: 12.09.2025).
10. OECD. Mapping Ukraine's Financial Markets and Corporate Governance Framework for a Sustainable Recovery. Paris : OECD Publishing, 2025. DOI: <https://doi.org/10.1787/866c5c44-en>
11. Кредитування стало рушієм зростання активів банків другий квартал поспіль. *Огляд банківського сектору НБУ*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/kredituvannya-stalo-rushiyem-zrostannya-aktiviv-bankiv-drugiy-kvartal-pospil-oglyad-bankivskogo-sektoru> (дата звернення: 18.08.2025).
12. Уряд розширив можливості державної іпотечної програми «єОселя». *Суспільне*. URL: <https://suspilne.media/1090434-urad-rozshiriv-programu-eosela-dla-vpo-i-meskanciv-prifrontovih-teritorij> (дата звернення: 18.08.2025).
13. Прем'єр-міністерка України Юлія Свириденко представила проєкт Програми дій уряду. *Суспільне*. URL: <https://suspilne.media/1093150-sviridenko-predstavila-proekt-programi-dij-uradu> (дата звернення: 18.08.2025).
14. Бюджетна декларація на 2026–2028 роки. *Міністерство фінансів України*. URL: https://mof.gov.ua/uk/budget_declaration_for_20262028-893 (дата звернення: 15.09.2025).
15. Ukraine: IMF Executive Board Completes Third Review under the Extended Fund Facility (EFF). *IMF Press Release*. 21 March 2024. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2024/03/21/pr2496-ukraine-imf-executive-board-completes-third-review-eff> (дата звернення: 15.09.2025).
16. Гетманцев Д. Уряд запускає систему страхування військових ризиків для бізнесу та громадян. *Слуга народу*. 08.09.2025. URL: <https://sluga-narodu.com/danylo-hetmantsev-urad-zapuskaie-systemu-strakhuvannia-viyskovykh-ryzykiv-dlia-biznesu-ta-hromadian/> (дата звернення: 16.09.2025).

17. Мінекономіки та НБУ презентували систему страхування воєнних ризиків. *Сайт Кабінету Міністрів України*. 03.10.2024. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minekonomiky-ta-nbu-prezentuvaly-systemu-strakhuvannia-voiennykh-ryzykiv> (дата звернення: 08.09.2025).

REFERENCES:

1. Uriad Ukrainy ta mizhnarodni partnery prezentuvaly zvit shchodo zbytkiv Ukrainy, zavdanykh RF za maizhe 3 roky povnomasshtabnoi viiny [Government of Ukraine and international partners presented a report on Ukraine's losses caused by Russia over almost 3 years of full-scale war]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-ukrainy-ta-mizhnarodni-partnery-prezentuvaly-zvit-shchodo-zbytkiv-ukrainy-zavdanykh-rf-za-maizhe-3-roky-povnomasshtabnoi-viiny> (accessed August 8, 2025).
2. Obstrily obektiv Ministerstva oborony zavdaly ekolohii zbytkiv na 367 mlrd. hrn [Shelling of Ministry of Defense facilities caused environmental damage of UAH 367 billion]. Available at: <https://mod.gov.ua/news/obstrily-ob-yek-tiv-minoboroni-zavdali-ekologiyi-zbitkiv-na-367-mlrd-grn> (accessed August 8, 2025).
3. Baziliuk Ya., Vlasenko R., Vlasniuk O. ta in. (2025). Ekonomichna bezpeka Ukrainy v umovakh vysokoykh voien-nykh ryzykiv ta hlobalnoi nestabilnosti: ekspertno-analitychna dopovid [Economic security of Ukraine under high military risks and global instability: expert-analytical report]. In Ya. Zhalilo (Ed.). Kyiv: NISS. 104 p.
4. Treker ekonomiky pid chas viiny [Economic tracker during the war]. Tsentr ekonomichnoi stratehii – Centre for Economic Strategy. Available at: <https://ces.org.ua/tracker-economy-during-the-war> (accessed September 12, 2025).
5. Inflatsiyni zvit. Lypen 2025 roku [Inflation report. July 2025]. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2025-Q3.pdf?v=14 (accessed September 12, 2025).
6. Audretsch, D., Momtaz, P. P., Motuzenko, H., & Vismara, S. (2023). The Economic Costs of the Russia-Ukraine War: A Synthetic Control Study of (Lost) Entrepreneurship. *arXiv preprint*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2303.02773>
7. Dligach, A., & Stavitskyi, A. (2024). Resilience Factors of Ukrainian Micro, Small, and Medium-Sized Business. *Economies*, 12(12), 319. <https://doi.org/10.3390/economies12120319>
8. Grytsenko, A. A., Bilorus, O. G., Burlay, T. V., Podliesna, V. G., & Borzenko, O. O. (2024). Ukraine's Economy: Resilience Under War and Challenges for Post-War Recovery. *Science and Innovation*, 20(5), 16–34. <https://doi.org/10.15407/scine20.05.016>
9. Ohliad instrumentiv pidtrymky finansovoi stiiikosti [Review of instruments for supporting financial stability]. Available at: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-finansovoyi-sti-ykosti-06-072025-> (accessed September 12, 2025).
10. OECD (2025). Mapping Ukraine's Financial Markets and Corporate Governance Framework for a Sustainable Recovery. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/866c5c44-en>
11. Kredytuvannia stalo rushiiem zrostannia aktyviv bankiv druhyi kvartal pospil – Ohliad bankivskoho sektoru [Lending became the driver of banks' asset growth for the second quarter in a row – Banking sector review]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/kredituvannya-stalo-rushiyem-zrostannya-aktiviv-bankiv-drugiy-kvartal-pospil-oglyad-bankivskogo-sektoru> (accessed August 18, 2025).
12. Uriad rozshyryv mozhlyvosti derzhavnoi ipotechnoi prohramy "YeOselya" [The government expanded the possibilities of the state mortgage program "YeOselya"]. *Suspilne*. Available at: <https://suspilne.media/1090434-urad-roz-siriv-programu-eosela-dla-vpo-i-meskanciv-prifrontovih-teritorij> (accessed August 18, 2025).
13. Prem'ier-ministerka Ukrainy Yuliia Svyrydenko predstavyla proiekt Prohramy dii uriadu [Prime Minister of Ukraine Yuliia Svyrydenko presented the draft Government Action Program]. *Suspilne*. Available at: <https://suspilne.media/1093150-sviridenko-predstavila-proekt-programi-dij-uradu> (accessed August 18, 2025).
14. Biudzhetna deklaratsiia na 2026–2028 roky [Budget declaration for 2026–2028]. Available at: https://mof.gov.ua/uk/budget_declaration_for_20262028-893 (accessed September 15, 2025).
15. International Monetary Fund (IMF). (2024, March 21). Ukraine: IMF Executive Board Completes Third Review under the Extended Fund Facility (EFF). IMF Press Release No. 24/96. Available at: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2024/03/21/pr2496-ukraine-imf-executive-board-completes-third-review-eff> (accessed September 15, 2025).
16. Hetmantsev, D. (2025, September 8). Uriad zapuskaie systemu strakhuvannia viiskovykh ryzykiv dlia biznesu ta hromadian [The government launches a system of war risk insurance for business and citizens]. Available at: <https://sluga-narodu.com/danylo-hetmantsev-urad-zapuskaie-systemu-strakhuvannia-viiskovykh-ryzykiv-dlia-biznesu-ta-hromadian/> (accessed September 16, 2025).
17. Ministerstvo ekonomiky ta NBU prezentuvaly systemu strakhuvannia voiennykh ryzykiv [The Ministry of Economy and the NBU presented the system of war risk insurance]. (2024, October 3). Available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/minekonomiky-ta-nbu-prezentuvaly-systemu-strakhuvannia-voiennykh-ryzykiv> (accessed September 8, 2025).